

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова приймальної комісії

Миколаївського національного університету
імені В. О. Сухомлинського

В. Д. Будаєк
2023 року

ПРОГРАМА

**вступного іспиту до аспірантури
з іноземної мови**

Розглянуто та схвалено
на засіданні приймальної комісії
МНУ імені В. О. Сухомлинського
(протокол № 4 від «26» 04 2023 року)

МИКОЛАЇВ 2023

Прийом на навчання до аспірантури здійснюється на конкурсній основі за результатами екзамену з іноземної мови.
Вступники проходять тестування на знання іноземної мови на рівні B1 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти.

Програму було переглянуто і оновлено відповідно до Нової національної рамки кваліфікацій <https://mon.gov.ua/ua/osvita/nacionalna-ramka-kvalifikacij/rivni-nacionalnoyi-ramki-kvalifikacij>, до Стратегії розвитку Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського на період 2025 року <http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/mnu-2025.pdf>, схвалено ВР (протокол № 30 від 11.08.20 р.), затверджено (наказ МНУ імені В.О.Сухомлинського №274 від 11.08.2020р.) та уведено в дію 01.09.2020 р., з урахуванням пропозицій зацікавлених сторін (стейкхолдерів).

Програму курсу підготовки аспірантів і здобувачів до складання до складання іспиту з іноземної мови розроблено згідно з “Положенням про підготовку аспірантів і здобувачів до складання кандидатського іспиту з іноземних мов ВАК України” за 1993 р., “Положенням про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів” Кабінету Міністрів України № 309 від 1 березня 1999 р., наказів Міністерства освіти і науки України про організацію навчального процесу в аспірантських групах № 346 від 26 квітня 2001 р., № 536 від 20 липня 2001 р. та Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII (чинний, редакція від 02.10.2021 р.)

Розробник програми екзамену з іноземної мови:

Доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри германської філології

Заскалета С.Г.

Завідувач кафедри германської філології

Мироненко Т.П.

Декан філологічного факультету

Баркасі В.В.

Затверджено на засіданні кафедри германської філології
Протокол № 13 від «10» березня 2023 року

Затверджено на засіданні Вченої ради філологічного факультету
Протокол № 7 від «17» березня 2023 року

ВСТУП

Програма вступного іспиту до аспірантури з іноземної мови складена відповідно до Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 1 березня 1999 року № 309 (зі змінами).

1. Мета та завдання вступного іспиту з іноземних мов

Вступний іспит з іноземних мов (англійської, німецької, французької) до аспірантури має на меті визначення рівня підготовки вступників з іноземної мови та подальше спрямування навчання іноземної мови в аспірантурі з огляду на актуальність інтеграції освітньої системи України у європейський та світовий освітній простір та потребу в підвищенні рівня знань аспірантами іноземних мов і навичок активної роботи з міжнародними базами наукової інформації. Програма вступного іспиту засвідчує перехід від навчання володіння іноземною мовою до її практичного застосування, до використання її як засобу отримання та обміну необхідною інформацією.

Програма відображає конкретні характеристики рівнів практичного володіння іноземною мовою та встановлює мінімум навчального матеріалу для розвитку передбачених навичок та умінь мовленнєвої діяльності.

Практичне володіння іноземною мовою передбачає демонстрування високого рівня сформованості функціональної, мовної та мовленнєвої компетенцій. **Функціональна компетенція** включає володіння іноземною мовою для академічних цілей, а саме: вміння читати наукові тексти (першоджерела), анотувати та реферувати їх; слухати та конспектувати лекції; готувати та проводити презентації та семінари. **Мовна компетенція** передбачає володіння вступником орфографічними, орфоепічними, лексичними, фонетичними, граматичними та стилістичними нормами сучасної іноземної мови. **Мовленнєва компетенція** охоплює рецептивні та продуктивні вміння. Вступник до аспірантури повинен брати участь в усному спілкуванні іноземною мовою в обсязі, передбаченому програмою матеріалу.

2. Вимоги до навичок та умінь в мовленнєвій діяльності

Складовими мовленнєвої діяльності є рецептивні та продуктивні вміння.

До рецептивних умінь належить **читання**.

Вступник до аспірантури повинен **вміти**:

- виконувати різні види робіт з оригінальною літературою з фаху відповідно до завдань кафедри іноземних мов та залежно від поставлених завдань, що полягають у розумінні змісту й отриманні різноманітної інформації з оригінального джерела, що прочитано;
- читати й розуміти тексти загальнонаукового та професійно орієнтованого характеру;

- володіти всіма видами читання (вивчаючим, ознайомлювальним, переглядовим і пошуковим);
- читати без словника із швидкістю 500-550 друкованих знаків за хвилину (обсяг матеріалу для одноразового контролю – 2500 друкованих знаків за 10 хвилин);
- читати за допомогою галузевого словника із швидкістю не менш, ніж 300 друкованих знаків за хвилину (обсяг матеріалу для одноразового контролю – не менш, ніж 1200-1500 друкованих знаків за одну академічну годину);
- робити висновки на основі переробки отриманої інформації.

До продуктивних умінь належать **говоріння та переклад**.

Під час **говоріння** (монологічне мовлення та діалогічне мовлення) вступник до аспірантури повинен **вміти**:

У формі монологічного мовлення:

- представляти себе;
- володіти мовленнєвим етикетом повсякденного й професійного спілкування;
- володіти всіма видами монологічного мовлення (інформування, пояснення, уточнення тощо);
- проводити презентації;
- робити коротке невідготовлене повідомлення з тематики, визначеної екзаменатором, а саме: взаємовідносини в сім'ї, колективі; захоплення, наукові інтереси; плани на майбутнє;
- виступати на конференціях з доповідями та повідомленнями.

У формі діалогічного мовлення:

- починати бесіду, вести та завершувати її;
- вести бесіду, демонструючи елементи пояснення, висловлення власної думки і т.ін.
- уміти встановлювати контакти у ситуаціях повсякденного, професійного та наукового спілкування (контакти по телефону, обмін інформацією / дискусія / диспут у ході семінарів, конференцій тощо).
- фіксувати потрібну інформацію в ході спілкування.

Під час виконання **перекладу** матеріалу вступник до аспірантури повинен **вміти**:

- працювати з двомовним та одномовним словниками;
- вибрати з двомовного словника відповідні українські або іншомовні еквіваленти;
- давати адекватний переклад на основі розпізнавання синтаксичної структури речення.

3. Характер навчального мовного матеріалу

Правила читання

Для розвитку навичок і умінь читання вступник до аспірантури повинен у галузі орфоепії володіти на рівні автоматизму вимовою всіх звуків іноземної мови до міри, що забезпечує можливість для вступника зрозуміти промовлений текст.

Вступник до аспірантури повинен також володіти автоматизмом паузації на основі синтагматичного ділення речення, зв'язністю сприйняття і відтворення синтагм і основними інтонаційними контурами.

Граматичний мінімум охоплює знання таких категорій, структур та конструкцій:

Навчальний матеріал з англійської мови

1) Структура речення в англійській мові у порівнянні зі структурою речення в українській мові. Розповідне, питальне та заперечне речення. Типи питань.

2) Дієслово. Допоміжні, питальні та смислові дієслова.

3) Спосіб (дійсний, умовний, наказовий).

4) Система часів. Активний і пасивний стан. Особливості використання і перекладу пасивного стану.

5) Узгодження часів.

6) Умовний спосіб. Емфатичні конструкції.

7) Функції дієслів: to be, to have, to do, will, should, would.

8) Функції дієслів із закінченням – ing, – ed.

9) Іменник. Утворення множини. Присвійний відмінок.

10) Артикль.

11) Займенник (загальні відмінності). Особові, присвійні, вказівні займенники. Незначні займенники some, any і заперечний займенник no. Кількісні займенники many, any, few. Неозначно-особовий займенник one. Три функції one. Підсилювальні і зворотні займенники.

12) Прикметник. Прислівник. Ступені порівняння.

13) Числівник. Кількісні та порядкові числівники. Дріб. Читання формул, хронологічних дат, позначень часу.

14) Ознаки підрядних речень: додаткових, означальних, умовних; ознаки сполучникового і безсполучникового підпорядкування.

15) Безособові форми дієслова. Дієприкметник I, II, функції та способи перекладу. Інфінітив, функції та способи перекладу. Герундій функції та способи перекладу.

16) Модальні дієслова та їх еквіваленти.

17) Найуживаніші суфікси, префікси англійської мови наукової літератури та їх значення. Основні суфікси іменників, прикметників, дієслів, прислівників.

Навчальний матеріал з німецької мови

- 1) Часові форми дієслова. Дієслова з відокремлюваними та невідокремлюваними префіксами. Керування дієслів.
- 2) Пасивний спосіб. Модальні дієслова з інфінітив пасив. Результативний пасив.
- 3) Відмінювання артиклів (означеного та неозначеного) та іменників. Множина іменників.
- 4) Прийменники з давальним відмінком. Прийменники із знахідним відмінком. Прийменники, що вимагають давального і знахідного відмінка. Прийменники з родовим відмінком.
- 5) Займенники (особові, присвійні, вказівні). Вказівні займенники у функції заміни іменників.
- 6) Способи вираження заперечення у німецькій мові.
- 7) Залежний інфінітив. Інфінітивні групи як члени речення. Сполучення додатку у знахідному відмінку з інфінітивом.
- 8) Дієприкметник I та II. Означення, виражене дієприкметником. Поширене означення. Дієприкметник у функціях означення та обставини.
- 9) Відокремлені дієприкметникові звороти.
- 10) Порядок слів у різних видах речень (просте розповідне, питальне, спонукальне). Складнопідрядне речення. Складносурядні речення. Сурядні сполучники, які впливають на порядок слів та які не впливають на порядок слів у реченні. Парні сполучники.
- 11) Речення з підрядними означальними. Відмінювання відносних займенників.
- 12) Додаткові підрядні речення. Речення з підрядними причинами. Введення логічних зв'язків.
- 13) Інфінітивні групи. Речення з підрядними мети та способу дії.
- 14) Речення з підрядними умовними.
- 15) Розділовий родовий відмінок.
- 16) Прикметник та типи його відмінювання. Ступені порівняння.
- 17) Займенникові прислівники.
- 18) Вираження значення можливості та повинності за допомогою конструкцій **haben** та інфінітив і **sein** та інфінітив.
- 19) Речення з підрядними часу та мети. Подвійні прийменники та прийменники з підсиленням.
- 20) Наказовий спосіб.
- 21) Модальні дієслова, складні форми модальних дієслів.
- 22) Спосіб вираження зв'язку з попереднім та наступним висловлюванням.
- 23) Кон'юктив в самостійних реченнях.
- 24) Кон'юктив в умовних реченнях. Допустові речення. Модальні слова.
- 25) Лексичні, граматичні та стилістичні особливості перекладу науково-технічної літератури.

Навчальний матеріал з французької мови

- 1) Іменник. Особливості французьких іменників. Рід. Число.
- 2) Прикметник. Особливості французьких прикметників. Конструкції, що замінюють прикметники. Рід. Число. Ступені порівняння. Місце прикметника-епітета.
- 3) Артикль. Вживання. Означений і неозначений артикль. Частковий артикль. Відсутність артикля. Деякі додаткові відомості.
- 4) Займенник і займенникові детермінативи. Особливості французьких займенників. Форми особових займенників. Неозначено-особовий займенники « on » та « il ». Займенник у ролі додатка. Нейтральне «le ». Місце двох службових займенників-додатків « en », « у ». Самостійні особові займенники. Відносні займенники, форми, вживання.
- 5) Дієслово. Система часів та способів французького дієслова. Безособові форми дієслова. Відмінювання. Вживання допоміжних дієслів. Утворення, значення та вживання часів системи l'Indicatif. Складні часи. Узгодження часів дійсного способу. Умовний спосіб. Subjonctif. Наказовий спосіб.
- 6) Прислівник. Ступені порівняння. Прислівники кількості та інтенсивності, часу та місця. Місце прислівника. Погодження, заперечення, обмеження. «Ne» експлетивне.
- 7) Прийменник. Особливості французького прийменника. Місце в реченні.
- 8) Типи речень. Головні та другорядні члени речення. Порядок слів. Узгодження підмета та присудка.
- 9) Просте речення. Зворот « c'est ... qui », « c'est ... que ». Засоби виділення членів простого речення. Сегментовані конструкції. Неповні речення. Окличне речення.
- 10) Пряме і непряме запитання. Загальне запитання. Запитання до одного із членів речення.
- 11) Складне речення. Загальні відомості. Складносурядні речення (сполучникові та безсполучникові з'єднання). Види підрядних речень. Підрядні підметникові речення. Підрядне речення-атрибут. Речення з підрядним обставини.
- 12) Умовна фраза.
- 13) Порядок слів у підрядних реченнях.
- 14) Infinitif, Gérondif, Participe у підрядних реченнях.
- 15) Деякі особливості французької пунктуації.
- 16) Граматичні особливості перекладу.
- 17) Лексичні особливості перекладу. Переклад слів відповідно теорії лексичних відповідників Я.Л. Рецкера. Особливості перекладу інтернаціональної і псевдоінтернаціональної лексики. Переклад термінів. Передача при перекладі топонімів і антропонімів. Передача реалій. Оказіональні відповідники. Необхідність стилістичного « вирівнювання » при перекладі. Прагматична адаптація при перекладі.

Лексичний мінімум

Лексичний мінімум має складати не менш ніж 2500 слів і словосполучень, включаючи загальнонаукову і спеціальну лексику, що відповідає широкому профілю навчального закладу.

У цей мінімум входить загальнонавчана термінологічна лексика з фаху, а також так званий потенційний словник, який має бути сформований у процесі навчання у вищому навчальному закладі і який складається з:

а) інтернаціональних слів, подібних у галузі виразу і таких, що збігаються у галузі змісту в рідній та англійській мовах;

б) відтворюваних похідних та складних слів, створених із знайомих морфем на основі вивчених словотворчих моделей.

Для роботи з літературою за фахом вступник до аспірантури також повинен знати найбільш вживані фразеологізми, скорочення і позначки, прийняті в цій літературі.

4. СТРУКТУРА ВСТУПНОГО ІСПИТУ

1. Читання зі словником оригінального тексту за фахом з точною передачею змісту прочитаного у формі письмового перекладу. Обсяг тексту із розрахунку не менш ніж 1200 друкованих знаків за одну академічну годину.

2. Читання без словника оригінального тексту за фахом з передачею змісту у формі переказу рідною або іноземною мовою. Темп читання не менш ніж 400 друкованих знаків за хвилину. Обсяг тексту не менш ніж 2000 друкованих знаків.

3. Бесіда іноземною мовою згідно з тематикою, передбаченою програмою.

5. ЗМІСТ ВСТУПНОГО ІСПИТУ

Вступний іспит з іноземної мови до аспірантури передбачає декілька частин і містить низку завдань різних рівнів складності, націлених на перевірку рівня сформованості мовленнєвої та мовної компетенції вступника.

Частина I. Мовленнєва компетенція

Блок 1. Читання. Метою цього завдання є перевірка рівня сформованості компетенції в читанні, а саме: детальне розуміння змісту прочитаного, вміння встановлювати значення лексико-граматичних одиниць на основі контексту, знання засобів організації дискурсу.

1. Читання зі словником оригінального тексту за фахом з точною передачею змісту прочитаного у формі письмового перекладу. Обсяг тексту - 1200 друкованих знаків. Час, відведений на виконання, – 40 хв.

2. Читання без словника оригінального тексту за фахом з передачею змісту у формі переказу рідною або іноземною мовою. Обсяг тексту 2500 друкованих знаків. Час, відведений на читання, – 5-8 хв.

Частина II. Мовна компетенція

Блок 2. Бесіда. Метою бесіди є перевірка рівня сформованості вмінь монологічного та діалогічного мовлення з урахуванням перевірки рівня сформованості лексичної та граматичної компетенцій, а саме здатність конструювати граматично правильні форми, використовуючи лексичні одиниці, які відповідають ситуації спілкування.

3. Бесіда іноземною мовою згідно з тематикою, передбаченою програмою (9 тем):

- 1) Автобіографічні відомості.
- 2) Фаховий вищий навчальний заклад (історія розвитку, структура ВНЗ).
- 3) Фахова освіта (спеціальність, яку здобуто після закінчення ВЗО)
- 4) Україна (географічне положення, клімат; найбільші міста країни).
- 5) Сучасний політичний устрій України (поділ влади в державі, адміністративно-територіальний устрій України, державна політика).
- 6) Економічний розвиток України.
- 7) Україна і Європейський Союз.
- 8) Країна, мова якої вивчається (географічне положення, економічний розвиток, промисловість, найбільші промислові центри).
- 9) Політична система Великобританії (Німеччини, Франції).

Рекомендовані запитання до співбесіди:

1. Яка тема Вашого майбутнього дисертаційного дослідження?
2. Чим обумовлений вибір теми Вашого майбутнього дисертаційного дослідження?
3. Який напрям Вашого майбутнього дисертаційного дослідження?
4. Чи брали Ви участь у науковій діяльності до вступу до аспірантури?
5. У яких науково-практичних конференціях Ви брали участь?
6. Яка була тема Вашої магістерської роботи?
7. Якими знаннями, вміннями, навичками Ви оволоділи під час навчання в ВЗО?
8. У якій державній установі (організації) Ви працюєте? Яку посаду займаєте?
9. Що входить до Ваших посадових обов'язків?

5. ФОРМИ КОНТРОЛЮ

1. Письмовий переклад рідною мовою іншомовного тексту з фаху (зі словником).
2. Реферативний усний переклад іншомовного тексту рідною мовою (без словника).
3. Бесіда за змістом прочитаного тексту (запитання – відповідь).
4. Лексико-граматичний аналіз помилок, якщо такі є під час перекладу.
5. Співбесіда в межах визначеної тематики.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ

Знання кожного окремого вступника до аспірантури оцінюються як середній бал за кожне з трьох питань екзаменаційного білета.

“Відмінно” виставляється при оцінках: “5”, “5”, “5” або “5”, “5”, “4”.

“Добре” виставляється при оцінках “4”, “4”, “5” або “4”, “4”, “4” або “4”, “4”, “3”.

“Задовільно” виставляється при оцінках: “4”, “3”, “3” або “3”, “3”, “3” або “3”, “2”, “3”.

“Незадовільно” виставляється при оцінках: “3”, “2”, “2” або “2”, “2”, “2”.

Вступнику виставляється оцінка **“відмінно”**, якщо вступник продемонстрував повний та адекватний переклад, а також правильне розуміння іншомовного тексту за фахом; здатність виправляти зроблені при перекладі помилки; представлення усного повідомлення на одну з вивчених тем (15 речень) у природному розмовному темпі (допускаються невеликі вимови та лексико-граматичні помилки, які не впливають на розуміння змісту повідомлення); спроможність вести бесіду в межах програмної тематики.

Вступнику виставляється оцінка **“добре”**, якщо вступник продемонстрував достатньо адекватний переклад та розуміння іншомовного тексту за фахом; представлення усного повідомлення на одну з вивчених тем (10-15 речень) у середньому темпі (невеликі вимови та лексико-граматичні помилки не впливають на розуміння загального змісту повідомлення); адекватну реакцію на запитання викладача за темою повідомлення.

Вступнику виставляється оцінка **“задовільно”**, якщо вступник продемонстрував невідповідність перекладу до тексту оригіналу та неповне розуміння іншомовного тексту з фаху; представлення усного повідомлення на одну з вивчених тем (не менше 10 речень) у повільному темпі (невеликі вимови та лексико-граматичні помилки не впливають на розуміння загального змісту повідомлення).

Вступнику виставляється оцінка **“незадовільно”**, якщо вступник продемонстрував невиконання вимог до рівня знань, який відповідає оцінці **“задовільно”**.

Рекомендована література для підготовки до вступного іспиту з іноземної мови

Англійська мова

Базова:

1. Мироненко Т.П., Добровольська Л.С. «Академічне писемне мовлення англійською мовою» – Навчальний посібник. - Миколаїв. – «Ліон», 2018. – 220с.
2. 2. Англійська мова: [Підручник]/ [Л. Ю. Шапран, Л. І. Куниця, Г. А. Чередніченко, О. П. Авраменко] - Київ: Фірма «ІНКОС», 2007. – 717 с.
3. Качалова К. Н. Практическая грамматика английского языка: в 2-х т./ К. Н. Качалова, Е. Е. Израилевич – К.: Методика, 2003. – 304 с.
4. Ніконова В.Г. Курс теоретичної граматики сучасної англійської мови: навчальний посібник / В.Г. Ніконова. Вінниця: Нова Книга, 2018. - 360
5. Тучина Н. В. Speak English with Pleasure/ под ред. Луизы Грин (Великобритания), Киры О.Янсон (США) / Н. В. Тучина, Т. К. Меркулова, В. С. Кузьмина. – Харьков: СПД ФЛ Шапиро М.В., 2004. – 288 с.
6. Brook-Hart G. Complete First. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2014.
7. Malcolm Mann, Steve Taylore – Knowles. Destination B1&B2. Grammar and Vocabulary with answer keys.// Macmillan, 2012
8. Malcolm Mann, Steve Taylore – Knowles. Destination C1&C2. Grammar and Vocabulary with answer keys.// Macmillan, 2012
9. Murphy R. English Grammar in Use. / R. Murphy. - Cambridge: Cambridge University Press, 1988. – 508 с.

10. Susan Wallace Oxford Dictionary of Education. Oxford University Press. 2015.

Німецька мова

Базова:

1. Німецька мова: Поглиблений курс: Підручник / Г. П. Ятель, І. О. Гіленко, Л. Я. Мариненко, Т. С. Мироненко. – К.: Вища шк., 2002. – 214 с.
2. Бориско Н.Ф. Самоучитель немецкого языка. В 2 т. – Т. 1. – Киев: Логос; М.: Рольф, 2000. – 480 с.
3. Breitsameter A., Glas-Peters S., Pude A. Menschen A2.1. Lehrwerk für Deutsch als Fremdsprache. Kursbuch . – Max Hueber Verlag, 2016. – 104 S.
4. Buscha A Raven S., Linthout G. Schubert Verlag. Erkundungen B2. Integriertes Kurs- und Arbeitsbuch. – Schubert-Verlag Leipzig, 2009. – 264 S
5. Corinna Gerhard, Tanja Mayr-Sieber et al. Deutsch für Berufssprachkurse C1 Kurs- und Übungsbuch mit Audios 352 Seiten.
6. Aspekte Beruf B1-B2 Brückenelement und Aspekte Beruf B2 - Digitales Unterrichtspaket

Французька мова

Базова:

1. Жан-Жак Мабілат. Підручник. Edito B2. Livre eleve + CD mp3 + DVD
2. Колечко О.Д. Підручник з французької мови для студентів-економістів. / О. Д. Колечко, В. Г. Крилова. – Київ: КНЕУ, 1998.

3. Матвишин В. Г. Бизнес-курс французского языка. / В. Г. Матвишин. – Киев: Логос, 1999.
4. Самсонова А. З. Посібник з граматики французької мови. А. З. Самсонова. – Київ, 2006.
5. Défi 4 B2 - Édition numériqueLizenzcode für Espace Virtuel (Lernende, 12 Monate) Livre et cahier interactifs